

tam nulla propria gratia in Angelica natura præcedit.

11. *Probatur similiter assertio per respectum ad individua humana primorum parentum.* — Præterea, si consideremus humanam naturam etiam puram ut a Deo creatam, semper quidem necessarium fuit in aliquo determinato individuo a solo Deo immediate fieri, ut est per se notum, quia nec primus homo potest esse non factus, nec ab alio priori generari, cum non possit esse prior primo, neque in infinitum procedi, nec etiam potest per alias causas secundas produci; debet ergo hæc natura in aliquo determinato individuo immediate a Deo creari, in quocumque statu fiat. Item considerata talis naturæ conditione, necessario creari debuit in ætate adulta, ut posset seipsum regere, nutrire et conservare. Unde hoc etiam potest dici debitum tali naturæ et tali individuo ejus, supposito quod Deus velit illum potius immediate creare quam alium, quod, licet sit peculiare beneficium, illi potius quam aliis factum, non est tamen distinctum a beneficio creationis. Ad hoc autem beneficium, est ulterius consequens ex naturali providentia, vel debita, vel certe valde consentanea ipsi naturæ secundum se spectata, ut talis homo creetur cum aliqua cogitatione congrua honesta, ut in illo momento, in quo a Deo creatur, bonus esse incipiat, propter rationem in Angelis factam, quæ in homine videtur esse magis necessaria, quia infirmior est, et ad intelligendum tardior, et in illo initio est sub auctoris sui providentia tanquam infans sub cura parentis, et ideo ad providentiam Dei spectat, non solum honestam, sed etiam congruam cogitationem illi immittere, sive per se et immediate, sive creando illum sub tali rerum dispositione, et objectorum applicatione, in qua ad hujusmodi cogitationem excitaretur.

12. *Progreditur probatio.* — Denique, cum Deus conderet hujusmodi hominem, ut per eum conservaretur diu species humana, ultra sociam ad generandum necessariam, debuit etiam necessario creari sub aliqua serie, et ordine causarum universi, apta ad conservationem tam speciei, quam individuorum per continuam seriem generationum; et ideo totum hoc dici potest naturæ debitum, et sub beneficio creationis comprehensum. Ergo licet dispositio rerum et causarum universi varia et multiplex esse potuerit, et Deus pro sua libertate hanc potius quam aliam elegerit; nihilominus, hac electione supposita, talis dispositio,

et quidquid ratione illius quasi naturali consecutione a Deo fit, ad beneficium creationis spectat: quia neque excedit ordinem creationis et conservationis naturæ, nec potest aliter a Deo fieri creatio, quam eligendo libere unum dispositionis modum, ex variis et infinitis quos posset efficere, et ideo electio ipsa dici potest quodammodo debita, et licet determinatio ad hunc vel illum modum sit Deo voluntaria et libera, semper tamen sistit inter res ejusdem ordinis; ideoque semper dispositio universi, quam Deus eligit, pertinet ad universale beneficium creationis.

13. *Item quoad individua quedam alia.* — Hinc ergo ulterius progrediendo ad reliquos homines qui ex illis primis succederent, in illis quidem cessat illa ratio de prima cogitatione immediate a Deo recipienda, quia non immediate ab ipso producuntur, nec in ætate adulta, sed paulatim post generationem ad usum rationis perveniunt, et ab objectis tunc occurrentibus excitari incipiunt. Unde si causæ et res universi suum cursum naturalem agere sinantur sub generali providentia Dei, fieri potest ut in quibusdam hominibus cogitatio sit turpis, vel ut sit honesta, interdum incongrua, et interdum congrua: quia ex vi causarum tam naturalium quam liberarum hæc omnia sunt contingentia, et ideo, ablato omni impedimento ex parte Dei, et relictis rebus omnibus cum generali influxu primæ causæ, non semper fieret ille effectus moralis cogitationis uno modo, quia contingentia ipsa hoc non patitur, moraliter ac naturaliter loquendo. Ergo ex vi illius ordinis causarum cum generali concursu, aliquæ essent in hominibus cogitationes congruæ, essentque in his hominibus potius quam in illis, non ex aliqua speciali providentia, aut causalitate Dei, sed ex vi ordinis causarum, supposita prima illarum dispositione, et adjuncto libero usu humanæ voluntatis: ergo cogitatio congrua, in quocumque homine existeret, licet esset divinum beneficium, non esset distinctum a beneficio creationis. Probatur hæc ultima consequentia (cætera enim omnia ex dictis satis sunt nota), quia, supposita prima rerum institutione et dispositione causarum universi, reliqua omnia naturali cursu sequuntur cum solo generali influxu Dei, usque ad talem cogitationem honestam sufficientem in tali vel tali persona excitatam, et ideo talis cogitatio debita est naturæ: quæ omnia satis constant ex dictis. Rursus vero quod talis cogitatio sufficiens huic sit congrua, ex ejus libero usu cum generali

concursu Dei tantum provenit, ut etiam probatum est, et ille concursus etiam est naturæ debitus: ergo talis cogitatio congrua etiam est debita, supposita prima institutione.

14. *Oppositio solvitur. Quod sequitur ex creatione non est distinctum beneficium ab ipsa.* — *Prima confirmatio solutionis.* — Dices, supposita præscientia Dei de congruitate futura talis cogitationis, fuisse speciale Dei beneficium, et naturæ non debitum, creare res sub tali dispositione et ordine. Respondeo concedendo totum, et addendo illud beneficium non esse ita distinctum a beneficio creationis, quin sit cum illo connexum, quia jam probatum est liberam Dei electionem de tali ordine rerum et causarum universi, potius quam alterius, esse beneficium speciale, non tamen distinctum a beneficio creationis, et ideo quidquid est debitum, ex suppositione illius primæ dispositionis, et quidquid naturali consecutione inde sequitur, non est beneficium distinctum a beneficio creationis, quantumvis speciale esse videatur. Si ergo generalis illa universi dispositio ad generale beneficium creationis pertinet, etiam conservatio ac cursus ejus sunt debita, facta priori suppositione, et inde etiam per naturalem connexionem sequuntur reliqui effectus in tali persona usque ad talem cogitationem cum tali usu libertatis: ergo omnia illa continentur sub beneficio creationis. Et confirmatur primo, quia ipsamet generatio talis hominis, potius quam alterius, est speciale beneficium Dei, comparatione facta ad alium hominem possibilem, qui posset generari, et de facto generaretur, si Deus a principio universi causas aliter disposuisset; nunc autem non generabitur aliquando: et nihilominus generatio talis hominis non est beneficium non comprehensum in beneficio creationis, quamvis supponat primam rerum institutionem, et dispositionem libere factam a Deo, qui optime novit inde eventurum, ut tandem generetur talis homo: ergo idem est de effectu bonæ cogitationis futuræ congruæ in tali homine, qui prævidetur bene usus tali cogitatione.

15. *Secunda confirmatio.* — *Tertia confirmatio.* — Confirmatur secundo, exemplo supra allato ex Augustino, quia ex simili causarum serie, et naturali vel libero earum cursu suæ naturæ relicto, et supposita prima institutione, sequitur ut talis homo generetur in optima constellatione, et consequenter cum optima complexionem, sanitate, et integritate membrorum, et dispositione sensuum apta ad ingenii

acumen, etc. Et nihilominus hæc omnia, licet specialia sint, comprehenduntur sub beneficio creationis, quia licet potuerit Deus ordinem naturæ alio modo instituere, quo posito contrarii effectus fortasse sequerentur, et ideo illa dispositio rerum ita nunc facta et relata ad alios effectus prævisos in tali persona fuerit speciale beneficium ejus, nihilominus totum id comprehenditur sub beneficio creationis, prout de facto collatum est: ergo idem est de cogitatione, et de quocumque alio effectu. Et ideo dici cum probabilitate non potest, bonam indolem, vel ingenium ad virtutem aptum, esse donum gratiæ indebitæ naturæ, vel individuo: ergo nec cogitatio pendens ex solis causis naturalibus potest dici gratia dicto modo, solum quia dictam institutionem libere et cum præscientia Dei factam supponat; est enim eadem ratio. Confirmatur tertio, quia alias etiam bruto fieret gratia, cum causæ ita cum illo concurrunt, ut sit perfecta et non monstrosa generatio.

16. *Quorundam responsio prima ad supradicta proxime.* — *Rejicitur.* — Ad hæc vero et similia duobus modis solet responderi. Primo, gratiam supponere subjectum cui fiat, et ideo supponere etiam subjectum consummatum, et perfectum suis omnibus potentiis, ideoque beneficia quæ pertinent ad productionem perfectam et consummatam subjecti non vocari gratiam, secus vero esse de actionibus quæ jam perfectum supponunt. Sed hoc imprimis est ad libitum uti vocibus ad fugiendas difficultates. Si enim nomen gratiæ in illa amplitudine sumatur, non est cur magis supponat rem cui fit quam nomen beneficii, cum gratia non sit, nisi beneficium gratuitum, seu beneficium non debitum, et possit beneficium non debitum fieri rei quæ per illud fit. Sicut prædestinationis, seu æternæ electionis Dei est gratia, licet non supponat rem esse, sed tantum esse possibilem, et sit ratio ordinandi illam, ut sit. Deinde, esto nomen gratiæ in aliquo usu magis proprio et riguroso supponat rem cui fit, cur supponet illam consummatam et perfectam in omnibus potentiis, etc., cum hæc supponant existentiam substantiæ, et possint impediri, sitque beneficium speciale, quod non impediantur, quod certe negari non potest? Unde si esset etiam indebitum secundum naturæ ordinem, sine dubio esset gratia, ut opponitur debito naturali. Denique homo, ad generandum, supponitur omnino perfectus in suis potentiis, et nihilominus potest monstrose generare, vel aliter operari propter impedi-

menta occurrentia; ergo ablatio illorum impedimentorum ex providentia Dei est gratia respectu illius, non minus quam sit respectu hominis cogitatio bona sine impedimentis bonæ operationis. Et quod de actione generandi dicimus, potest etiam considerari in actibus immanentibus, vel quasi immanentibus brutorum, ut in motu perfecto sine claudicatione, vel visione, aut æstimatione sine deceptione, et similibus.

17. *Responsio secunda.*—Alia responsio est, distinguendo inter gratias físicas seu naturales, et morales, et concedendo gratiam physicam posse esse communem brutis, non vero moralem. Sicut de homine etiam dicunt, ad quæcumque veram cogitationem speculativam Physicæ vel Metaphysicæ, indigere gratia física, non vero morali, quæ ad solos morales actus requiritur. Sed non est contendendum de vocibus ad libitum excogitatis. Non est enim dubium quin possit Deus física beneficia, ultra naturæ debitum, quibus voluerit conferre, et tunc quæstio erit de nomine, an illa omnia sint vocanda gratiæ. Nos vero dicimus gratiam in usu sanctorum Patrum nunquam hoc modo sumi. Propterea enim dixit Augustinus solam intellectualem naturam esse gratiæ capacem, lib. 4 contra Julianum, cap. 3. Item dicimus Deum ordinaria providentia sua non conferre brutis beneficia non debita secundum naturalem cursum causarum universi, et ideo non posse talia beneficia gratiam vocari. Quod si interdum Deus aliquid circa res naturales ultra cursum naturæ operatur, id semper est in ordine ad bonum hominum, et respectu illorum est gratia non tantum física, sed etiam moralis, quia ex parte Dei ad bonos eorum mores ordinatur. Naturales vero effectus, et actiones eorum quæ nullo modo excedunt ordinarium cursum naturæ, licet sint Dei beneficia, non sunt gratiæ, neque físicas, neque morales, quia nullo modo excedunt naturale debitum, et sicut in aliis rebus hoc verum est, ita etiam in homine in pura natura spectato, sive cogitatio, vel actio ad scientiam puram pertineat, sive ad honestos mores naturales; rationes enim factæ universales sunt.

CAPUT XIV.

OBJECTIONIBUS CONTRA DISCURSUM CAPITIS SUPERIORIS SATISFIT.

1. *Objectio prima.*—Præcipua objectio sumitur ex fundamento contrariæ sententiæ,

quod ita fere exponitur. Qui negat cogitationem congruam esse gratiam, consequenter tollit divinæ providentiæ attribui concursum illum causarum secundarum, ex quo solet provenire cogitatio ita congrua, ut nullum impedimentum illi occurrat, quod effectum bonæ voluntatis valeat impedire. Consequens est absurdum, et in atheismum inclinatur, ergo. Sequela probatur. Nam si hæc motio et applicatio causarum, et remotio impedimentorum non fit sine Deo, omnia providente ac disponente, quomodo negari potest congruam cogitationem esse a Deo specialiter provisam et ultra omne debitum creationis et conservationis? Quia posset Deus, salva rerum creatione et conservatione, aliter res disponere, ut ex eis congrua cogitatio non proveniret: nunc autem, ex voluntate efficaci dandi talem cogitationem congruam et bonam operationem ad illam consequentem, talem rerum et causarum ordinem disposuit; ergo vel non potest negari hunc effectum esse ex gratia, vel negandum est esse ex divina providentia.

2. *Confirmatur primo.*—Confirmatur primo, quia si cogitatio congrua esset debita, omnibus daretur, ita enim nos de vocatione congrua argumentamur in libro secundo de Prædestin., cap. 2, num. 5; non datur autem omnibus, ut constat; ergo non est debita; ergo est gratia saltem ut significat favorem ultra beneficium creationis. Confirmatur secundo, quia alias etiam posset homo sine gratia servare totam legem naturæ, et Deum super omnia diligere, et quæcumque gravissimam tentationem superare, quia ad hæc omnia sufficit cogitatio congrua. Denique confirmatur, quia eodem modo inferri posset, in ordine actuum supernaturalium vocationem congruam non esse majorem gratiam quam incongruam, nec gratiam efficacem quam sufficientem, nec donum perseverantiæ quam auxilium quo datur posse perseverare, quæ omnia sunt absurda, ut constat, et contra nostram sententiam. Sequelæ vero patent, quia omnia illa proveniunt ex congruitate vocationis, quæ congruitas non addit etiam in ordine supernaturali speciale donum physicum, nam in re congruitas etiam in illo modo consummatur per bonum usum liberi arbitrii cum adiutorio ejusdem gratiæ, qui bonus usus quasi naturaliter sequitur in aliquibus ex prioribus gratiis.

3. *Solvitur objectio.*—Prima objectio nihil nos movet, quia contra nos non procedit, quia fatemur tunc vocationem esse peculiare Dei beneficium, quamvis propria gratia non sit.

Et licet posset aliquo modo urgere illos qui in hoc genere providentiæ non agnoscunt speciale Dei beneficium, nihilominus illis etiam immerito imponitur, vel suspicio atheismi, aut quod tam male sentiant de providentia Dei, ut illa reprehensione sint digni. Nam illi, aut in eo fundantur quod negant habere Deum, ante suam providentiam, præscientiam futurorum contingentium conditionatorum, aut in hoc quod Deus non præfinit speciali et efficaci modo actum bonum moralem in particulari, sicut nec malum, sed solum intendit bonum, quantum est ex se; malum autem solum permittit, et postquam prævidet absolute unum vel alterum, in bono complacet, et non in malo. At vero prius fundamentum, negans scientiam conditionatam, licet falsum sit, a multis theologis defenditur, qui non negant providentiam divinam circa omnes actus in particulari, licet illam non satis perfectam, et divinæ sapientiæ consentaneam explicare possint. Secundum item fundamentum a multis etiam theologis defenditur, non solum in actibus ordinis naturalis, sed etiam in supernaturalibus, et licet in istis sententia illa non solum non possit probari, verum etiam nec tolerari, ut infra dicam, in præsentem non habet tantam absurditatem. Quia non est improbabile Deum non præfinire omnes et singulos actus morales in particulari et in seipsis, sed solum in causis sufficientibus; et consequenter non aliter velle cogitationem, futuram alicui congruam ex libero bono usu ejus, quam aliam de se omnino æqualem, futuram in alio tantum sufficientem ex libera repugnantia ejus. Quia utramque vult Deus ex antecedenti tantum voluntate, et ut uterque homo bonum operetur, et ex voluntate dandi utrique talem cogitationem propter illum finem, et prævidendo in altero congruitatem, et acceptando illam, et in altero repugnantiam, et permittendo illam. Quam differentiam solam non existimant hi auctores sufficere ad inæqualitatem beneficii, cum per Deum non steterit quin alterius cogitatio etiam esset congrua, quam ipse etiam æque libenter acceptaret. Et per hunc modum putant sufficienter salvari perfectam Dei providentiam omnium et singulorum actuum in particulari.

4. Neque contra hunc dicendi modum aliquid probat prædicta objectio, tum quia fieri potest ut cogitatio non congrua æque careat impedimentis antecedentibus usum libertatis, et ut habeat concursum causarum æque favorabilem, ac cogitatio congrua, et ita non

negatur, quin hæc omnia proveniant ex perfectissima providentia Dei. Congruitas autem, vel incongruitas, juxta hanc sententiam, est ex providentia antecedente tantum, et quasi conditionata, vel permissiva, consequenter vero ex providentia approbativa unius, et non alterius, quod non censetur sufficere ad inæqualitatem beneficii. Contra hanc ergo opinionem solum urgere potest ratio, quam nos in secunda assertione fecimus, quæ supponit scientiam futurorum contingentium sub conditione, qua supposita, non potest negari quin præparatio cogitationis congruæ sit ex voluntate Dei absoluta et efficaci; unde fit ut sit speciale beneficium, procedens ex quadam majori Dei benevolentia, et ita hoc damus illi objectioni, quæ aliud non probat.

5. *Cogitatio congrua etiam ex prævisione præparata, non est nova gratia a beneficio creationis.*—Neque inde sequitur beneficium illud esse gratiam propriam et distinctam a beneficio creationis, quia per naturalem connexionem sequitur ex creatione rerum, et ex illarum prima dispositione ad creationem universalem pertinente, cum naturali cursu causarum secundarum sub generali influenza primæ causæ, ut ex discursu paulo antea facto manifestum est. Unde etiam non negamus potuisse Deum aliter res omnes, et causas universi creare, conservare, ac disponere, prævidendo inde non eventuram cogitationem congruam talibus personis, sed incongruam. Inde vero solum sequitur, beneficium ipsum universalis creationis et dispositionis universi, favorabiliorem nunc fuisse talibus hominibus quam in alio casu fuisset, quod nos concedimus. Negamus vero inde sequi aliquod beneficium gratiæ non debitum creationi, nam ex suppositione illius generalis beneficii creationis reliqua consequuntur, ut debita naturæ in individuo, ut satis explicatum est. Neque est novum distinguere, intra latitudinem beneficii creationis, unum favorabilius alio sine propria gratia, nam id satis clare docuit Augustinus dicto lib. 4 contra Jul., c. 13, et in aliis donis naturæ extra cogitationem congruam, non solum in hominibus, sed etiam in inferioribus rebus manifeste comprobatur.

6. *Ad primam confirmationem in num. 1.*—Unde ad primam confirmationem, respondetur in naturalibus donis non esse bonam illationem illam: *Non omnibus datur talis perfectio, ergo est gratia, tanquam donum non debitum*, ex vi creationis et dispositionis universi, ut patet clare in acumine ingenii, in longitu-